

Rekonstrukce vrátila stoletému domu sličnou secesní tvář

Proměnou ošklivého káčátka v ušlechtilou labuť prošel secesní dům v ulici Gen. Svobody 50. Náročná rekonstrukce, do níž se před pěti lety pustilo bytové družstvo původně devíti a dnes čtrnácti vlastníků, vrátila sto let staré budově někdejší krásu. Kolemjdoucí tak mohou po letech opět obdivovat ojedinělou architekturu domu pamětníky nazývaného „Marienhof“.

„Jde o velmi zajímavou stavbu s prvky secese, kterých je v Šumperku skutečně málo. Navíc je stavitel použil nikoliv na rodinné vile, ale na poměrně velkém činžovním domě, což není právě obvyklé,“ říká nestor šumperské památkové péče Karel Čunderle, který se zhostil role „poradce“ při náročné rekonstrukci. Franze Hlocha, jenž dům v dnešní ulici Gen. Svobody postavil, vedla podle něj k tehdejší investici pravděpodobně nejen snaha rozšířit rodinný majetek, ale také vnést do průmyslového města prvky tehdy moderní architektury, kterou přinášel zejména odborný vídeňský časopis „Der Architekt“ a další v té době novátorské publikace zabývající se novou vídeňskou architekturou. „Časopis Der Architekt, který otec odebíral, byl u nás velmi častým zdrojem informací právě o secesi, která se od přelomu 19. a 20. století postupně šířila i do českých zemí. V Šumperku se ale příliš nenosila a v době výstavby domu se daleko více uplatňovala například v nedaleké Opavě či v Brně,“ podotýká Čunderle.

Historie „Marienhofu“, který byl původně součástí rozsáhlého zemědělského dvora, sahá hluboko do minulosti, první zmínky však pocházejí z 18. století. Usedlost, jež se nacházela na staré předměstské stavební parcele, získal kolem roku 1817 Ignaz Bittner. „Na mapě stabilního katastru z roku 1834 se na místě dnešní stavby objevují tři objekty. Na nároží stál zřejmě obytný dům čtvercového půdorysu. Ze severní strany k němu přiléhala obdélná zděná stavba, snad stodola, a ze strany východní zděný objekt tvaru písmene L, patrně hospodářská část, tedy chlévy nebo stodola,“ popisuje šumperský historik Drahomír Polách. Přízemní objekt, jenž byl ve velmi špatném stavu, podle něj koupil na začátku minulého století šumperský stavitel Franz Hloch. „S největší pravděpodobností chtěl pozemek využít jako stavební parcelu, takže mu požár roku 1903, při němž budova shořela, přišel nepochybně vhod. Jakékoliv podrobnosti o následné stavbě ale bohužel scházejí, nedochoval se totiž žádný písemný materiál, ani výkresy,“ lituje historik. Nový činžovní secesní objekt s věží dokončil Hloch během jednoho roku a nazval jej Marienhof. V názvu se nechal inspirovat nejen bývalým zemědělským dvorem, ale také jménem své manželky Marie. Ta je uváděna jako majitelka domu ještě ve třicátých letech, kdy v něm bydlela spolu s dětmi.

Ve výklencích ležatých oken jsou dnes umístěny speciální skluzavky, které zcela zneumožňují holubům v těchto místech přistát, pod římsou pak budky pro roryse. Foto: -bz-

Někdejší činžovní dům v ulici Gen. Svobody 50, známý mezi šumperskými pamětníky jako „Marienhof“ - Mariin dvůr, postavil roku 1904 stavitel Franz Hloch. Současní majitelé, bytové družstvo vlastníků jednotlivých bytů, vrátili zdevastovanému domu jeho někdejší krásu. Kolemjdoucí tak mohou opět obdivovat ozdobné kordony na nárožích, festony či perlovec kolem oken. Foto: J. Pavlíček

Novodobá historie domu, který po druhé světové válce připadl městu, je spojena s postupnou devastací objektu. Po roce 1989 jej radnice v rámci transformace bytového fondu několikrát zařadila do seznamu domů určených k odprodeji. Koncem roku 2001 se nakonec devět ze čtrnácti nájemníků rozhodlo koupit objekt za necelé dva miliony korun s tím, že vytvoří bytové družstvo, které stoletou budovu opraví. Město se „na oplátku“ zavázalo, že novým majitelům vrátí v roce 2003 do fondu oprav více než polovinu kupní ceny a navíc poskytne zvláštní dvou a půlmilionový účelový příspěvek na opravu střechy, klempířských prvků, oken a fasády. Pro tento účel byl zřízen zvláštní účet u Komerční banky, který spravovalo současně město a družstvo a z něhož se zmíněné práce hradily.

„Nejobtížnější bylo přesvědčit obyvatele domu, aby k němu změnili vztah a aby šli do úvěru. Rekonstrukce totiž měla respektovat jeho někdejší vzhled, takže původní odhad nákladů se blížil ke dvaceti milionům. Nakonec se nám ale podařilo objekt spravit za polovinu,“ prozrazuje předseda družstva Bohumil Zálešák a připomíná, že první práce na objektu odstartovaly v roce 2003. Vzhledem k vysoké vlhkosti se dům musel podřezat a střecha se dočkala eterni-

Jen opravdu všímavý pozorovatel zjistí, že pod římsou jsou zavěšené typizované budky pro roryse obecné, kteří do té doby hnízdili v dutinách rozpadající se římsy. Foto: -pk-

tové krytiny a klempířských prvků. O rok později přišla na řadu výměna oken - ta původní nahradila nová s lepenými dřevěnými profily a vnitřními příčkami mezi sklem. V další etapě řešilo družstvo problémy s kanalizací a vybíralo stavební firmu na opravu fasády, jejíž projekt je dílem architekta Františka Dvořáka ze šumperské Stavební a architektonické projekce. „Velkým rádcem nám v této fázi byl šumperský stavitel Karel Čunderle, který jako první přišel s ideou obnovy a navrhl zrekonstruovat štukovou výzdobu do pravděpodobné podoby v době vzniku domu s tím, že zachované prvky se samozřejmě opraví a jejich odlitky poslouží jako „šablony“ pro doplnění v místech, kde byla fasáda zničená,“ popisuje Zálešák. Důležitým vodítkem z hlediska plasticity i struktury a barvy omítek podle něj byla východní část fasády ve dvorním traktu, která se zachovala v poměrně slušném stavu. „Na ostatních částech domu byly venkovní omítky i štuková výzdoba značně poškozené, někde se objevovalo dokonce cihelné zdivo. Zvětralá omítka se tak musela z pětadevadesáti procent otlouct a nahradit novou,“ vzpomíná předseda družstva.

Fasádu proměňovala šumperská stavební firma Star Plus do původní krásy postupně během tří let - počínaje východní zadní stranou přes boční jižní až po západní přední část a oba světlíky. „S výsledkem jsem velmi spokojený. Při rekonstrukci se využily všechny možné technologie a operace a některé staré techniky se podařilo nahradit naprosto věrně. Velkou zásluhu na tom má kromě jiných i zednický mistr Ladislav Peterka, který je vynikající štukatér a jenž jednotlivé prvky fasádní dekorace obnovil do původní podoby. Za jeho dílem je tak vidět praxe, cit a bohaté zkušenosti,“ chválí práci svého odchovance z muzea Karel Čunderle. „Iniciátorem nejdůležitějších tahů v této obtížné rekonstrukční hře byl Bohumil Zálešák, jemuž se podařilo prosadit řadu mnohdy i neobvyklých kroků a postupů, které se ostatním členům družstva zpočátku příliš nezdály,“ dodává.

Pokračování na straně 8

Rekonstrukce vrátila stoletému domu sličnou secesní tvář

Pokračování ze strany 7

Po dlouhé diskuzi mezi obyvateli domu se tak například těsně pod římsu zavěsily typizované budky pro roryse obecné, kteří do té doby hnízdili v jejích dutinách. Natřené fasádní barvou jsou dnes viditelné jen pro všímavého pozorovatele. Ten ale zcela jistě nezaznamená další „neobvyklost“, tentokrát z „dílny“ Karla Čunderleho. Plastové skluzavky umístěné ve výklencích ležatých oken pod střechou, které mají spád kolem pětáctičtyřiceti stupňů, zcela znemožňují holubům v těchto místech přistát. „Holubi představují pro starou zástavbu velký problém. Nejdřív jsem uvažoval o nějakém elektrickém plašicím zařízení, ale nakonec mě napadlo vyrobit z plastové desky s pletivem speciální stříšku připomínající skluzavku, jejíž povrch je hladký jako sklo,“ přibližuje svůj vynález známý šumperský památkář. Novinka se podle něj vyzkoušela nejprve na zadní straně objektu směrem do dvora a teprve poté se skluzavky nainstalovaly kolem celého domu.

„Musím přiznat, že z rekonstrukce mám dobrý pocit. Na rozdíl od světa medicíny, v němž se pohybují, je zde vidět hodnota, která přetrvává. Za tím vším stojí samozřejmě spousta práce, rád bych proto poděkoval Marii Horníčkové za neúnavné putování ve spleti úřadů, všem družstevníkům a samozřejmě Karlu Čunderlemu. Děk patří i městu, dodavatelům a všem, kteří věřili, že to bude dobré,“ říká Bohumil Zálešák. V budoucnu se tak podle něj budou muset obyvatelé domu zabývat pouze otázkou případné obnovy věže na rohu, která je speciálně pro tento účel vyrobená ze zinkových tašek. „Věž, která byla ve špatném stavu, se zakonzervovala. Náklady na nové krytí jsou totiž po-

Venkovní omítky i štuková výzdoba na domě byly značně poškozené, někde se objevovalo dokonce cihelné zdivo. Zvětralá omítka se tak musela z pětadevadesátí procent otlouct a nahradit novou. Foto: -bz-

měrně vysoké, takže otázka, co s ní, je zatím otevřená,“ dodává předseda družstva, který by rád zmapoval historii i původní podobu domu. „Uvítáme, pokud by nám šumperští pamětníci pomohli. Případné fotografie či věcné připomínky pro nás budou neocenitelným zdrojem pro co nejkompletnější obnovu původního stavu,“ uzavírá Zálešák. Zuzana Kvapilová

Z historie „Marienhofu“

Dnešní budova stojí na staré předměstské stavební parcele, která byla původně součástí rozsáhlé stavby - nepochybně zemědělského dvora, který zde existoval již nejspíše v 18. století. Po roce 1775 obdržel číslo popisné 66. Patrně z dědických důvodů došlo na samém konci 18. století k rozdělení usedlosti na dva samostatné zemědělské dvory.

V prostoru dnešní secesní budovy vznikla kolem roku 1796 nová usedlost, již bylo přiděleno zcela nové číslo popisné 329. V roce 1803 prodala Terezie Schošová objekt Heinrichu Meixnerovi za 1450 zlatých, což odpovídá přibližně ceně středně velké zemědělské usedlosti. Zemědělský charakter areálu dokládá skutečnost, že novým majitelem se stal sedlák, jenž pocházel z Rejchartic. Dalším vlastníkem byl kolem roku 1811 Rochus Zorn a po něm Franz Hampel, od něhož získal kolem roku 1817 usedlost Ignaz Bittner, v jehož rodině se tento majetek udržel až do počátku 20. století - posledním majitelem starého objektu byl Johann Bittner, uváděný jako zemědělec.

V roce 1902 nebo na začátku roku 1903 koupil přízemní a velmi zanedbaný objekt šumperský stavitel Franz Hloch, který se narodil v roce 1870 a zemřel 17. března 1929. Patrně vystudoval vídeňskou Techniku a poté se v rodném Šumperku věnoval několik let stavební praxi, přičemž některé stavby dokonce sám projektoval. Jednalo se zejména o jeho vlastní vilu v dnešní Nerudově ulici 32, která se na počátku 20. století dokonce objevila na jedné pohlednici Šumperka. Jako stavitel se podílel na realizaci německého gymnázia (dnešní Obchodní akademie) a výstavbě domu v Bulharské č. 2 (nároží s nám. Míru - Wiatschkův dům s drogerií u Bílého psa), kteréžto objekty navrhovali vídeňští architekti bratři Drechslerové. Zajímavá je jistě také Hlochova účast na stavbě věže na Pradědě. V roce 1911 je uveden v adresáři Šumperka jako ředitel eternitových závodů. Franz Hloch byl také velmi dobrým sportovcem. V roce 1893 vyhrál v Šumperku jako junior překvapivě mezinárodní cyklistické závody, kterých se tehdy zúčastnili mimo jiné i borci z Olomouce, Brna a Vídně.

Pokud Franz Hloch kupoval hospodářské stavení od Johanna Bittnera jako budoucí stavební parcelu, o čemž nelze pochybovat, ulehčila mu asi práci tragická událost, která se zde stala 11. října 1903. Z dobového tisku se dozvídáme, že v neděli toho dne v 5 hodin ráno ohlásil strážný na věži radnice požár domu. Na místo okamžitě vyrazili šumperští hasiči. Zásahu se zúčastnila požární jednotka 93. pěšího pluku a oddíl vojáků zeměbrany z nedalekých kasáren, záhy poté dorazili také hasiči z textilních továren Bujatti, Fischmann a Trebitsch, hasiči z Temenice a dokonce i Sbor dobrovolných hasičů z Bratrušova. Již v 6 hodin byl požár lokalizován a v 7 hodin dal velitel šumperských hasičů Emil Kaiser zatroubit nástup a jednotka se vrátila na základnu. Na spáleništi zůstalo jen několik členů, kteří hlídali, aby trámy a dřevo znovu nevzplály. Zůstal také mladý Karl Böß, který byl členem sboru jen několik dní a podle tisku ho úkolem hlídkovat velitel vůbec nepověřil. Mladík bohužel za svou horlivost zaplatil životem, protože se na něho sesula zeď a zaspala ho. Než ho stačili vyprostit, byl mrtev.

Franz Hloch záhy poté musel začít se stavbou dnešní budovy, pro secesní objekt s věžičím roce otevřen jako mu dal název „Marienhof“ (Mariin dvůr) podle své manželky Marie a nepochybně také podle bývalého zemědělského dvora. Masmrti manželka v dnešní ulici a spolu v „Marien-

Věž na rohu, která je speciálně pro tento účel vyrobená ze zinkových tašek, se zatím pouze zakonzervovala. Foto: -zk-

Leoš Šimánek zve na letní a zimní putování Tichomořím

Leoš Šimánek na svých cestách již několikrát navštívil Havaj. Tentokrát si však pro toto souostroví udělal hodně času. S manželkou, synem a dcerou důkladně procestovali všech šest hlavních ostrovů, a to nejen v létě, ale také v zimě.

Havaj poznali Šimánkovi jako jen málokdo. Pěšky, na koních, horských kolech a kajacích se dostali do nejdělejších míst souostroví. Po čtyři měsíce si tak Leoš Šimánek znovu a znovu ověřoval tvrzení, že Havajské ostrovy jsou přírodním unikátem, který nemá na světě obdoby.

O své zážitky se podělí se všemi, kteří přijdou v pondělí 6. října v 19 hodin do velkého sálu Domu kultury. Ten bude dějištěm velkoplošné panoramatické live-diashow se sedmi projektory. Tu doplňuje vydání stejnojmenné fotografické knihy - HAVAJSKÉ

Havaj navštívil Leoš Šimánek na svých cestách již několikrát. Letos procestoval se svou rodinou všech šest hlavních ostrovů.

OSTROVY: Letní a zimní putování za přírodními divy Tichomoří, kterou vydal autor již jako svoji patnáctou publikaci v nakladatelství Action-Press.

Leoš Šimánek se narodil v roce 1946 v Chocni ve východních Čechách. Víc než polovinu svého života strávil cestováním a na expedicích nebo žil v Německu a Kanadě. Nyní bydlí opět ve své vlasti na severovýchodě Čech. Původním povoláním stavební inženýr se od roku 1975 věnuje cestopisné literatuře jako autor i fotograf. Je známý v mnoha zemích svými fotoreportážemi a cestopisnými publikacemi s bohatým obrazovým doprovodem. Vstupenky si mohou zájemci koupit v předprodeji Domu kultury nebo v prodejní firmě Tilak v Krátké ulici 1. Více informací a termíny diashow - turné na www.leossimanek.cz.

-red-